

Provinciale domeinen

De provinciale domeinen zijn een belangrijk uitgangsbord van het provinciaal beleid. Iedereen kent ze of is er al geweest. Zo blijkt uit onderzoek dat slechts 4,4% van de Vlamingen nog nooit een provinciaal domein heeft bezocht. De vijf Vlaamse provinciebesturen beheren samen meer dan 50 recreatie- en groendomeinen en verwelkomen er jaarlijks meer dan 10 miljoen bezoekers. Bovendien bieden ze in een verstedelijkende omgeving steeds meer nabijheidsgroen voor vele tienduizenden omwonenden. Tijdens de covid-periode bleken recreatie- en groendomeinen als plek van ontspanning, rust en verbinding, belangrijker dan ooit.

De provinciedomeinen profileren zich rond 4 kerntaken:

- Het ontwikkelen en realiseren van een **laagdrempelig, variërend en duurzaam recreatie-aanbod** in een groene omgeving, rekening houdend met een ecologisch, klimaatbewust en maatschappelijk verantwoord beheer.
- In het kader van **natuurbeleving** zetten de provinciedomeinen in op het behouden en versterken van de natuurwaarden. De provinciedomeinen bieden voor velen een plek om buiten in het groen te zijn, te ontspannen, de rust en de natuur te beleven maar ook ruimte om te sporten en cultuur te beleven, met bovendien de mogelijkheid om bij te leren rond thema's als milieu, landschap, dieren en erfgoed. Beleving en educatie gaan hier hand in hand.
- De ontwikkeling van de provinciedomeinen als regionale ankerpunten, met een **brede gebiedsgerichte functie** voor de toeristisch-recreatieve ontwikkeling van hun streek.
- De ontwikkeling van een **synergie tussen recreatie en andere beleidsdomeinen**. Met oog op een zo groot mogelijke maatschappelijke meerwaarde, onderhouden de provinciedomeinen een nauwe wisselwerking met sectoren als toerisme, sport, cultuur, kunsten in de publieke ruimte, gezondheid, natuur, landbouw en landschapszorg, zorg voor erfgoed, (sociale) economie e.a.

De provinciedomeinen profileren zich uitdrukkelijk als een samenhangende en dynamische sector over de provinciegrenzen heen. Ze streven ernaar om nauw samen te werken en gemeenschappelijke visies te ontwikkelen op relevante thema's als (sociale) toegankelijkheid, kennisontwikkeling en veiligheid. Net daarom worden regelmatig gezamenlijke professionele samenkomsten en publieksgerichte activiteiten georganiseerd. Zo versterken we de bekendheid van én het draagvlak voor het provinciale bestuursniveau bij een zeer groot publiek.

Eigenheid van de provinciedomeinen

De provinciedomeinen tellen een totale oppervlakte van meer dan 5.300 ha en zo'n 2.000 medewerkers (vaste werknemers, seizoensmedewerkers, flexijobs, vakantiejobs, vrijwilligers, sociale tewerkstellingsformules, stageplaatsen...).

Elk domein heeft echter een uniek karakter: van hoogwaardig natuurgebied met activiteiten als wandelen, fietsen en natuurbeleving, tot recreatie met kleine en grote evenementen, voorzieningen voor kunst-,cultuur en erfgoedbeleving, speelparken, collectietuinen, dierenparken, zwem- en sportmogelijkheden... Met in vele domeinen ook voorzieningen voor horeca en verblijfstoerisme. Sommige domeinen combineren enkele van bovenstaande activiteiten, andere focussen dan weer op één specifiek recreatie-aanbod. Nog anderen zetten meer in op natuurbehoud.

De diversiteit in het aanbod van de verschillende sites is een sterke troef binnen elke provincie en over provinciegrenzen heen. Ieder domein past zich zo aan de noden en kansen van haar omgeving aan. Dankzij de bovenlokale functie en de specifieke gebiedskennis zijn de provincies het geschikte niveau om in te spelen op die noden. De domeinen zijn vaak te groot om op lokaal niveau beheerd te worden, sturing op provinciaal niveau is bijgevolg noodzakelijk om de domeinen te laten functioneren en voortbestaan.

Om een nóg betere geografische spreiding van het recreatieaanbod te verzekeren, onderzoeken de provinciebesturen de mogelijkheid om bijkomende opportuniteiten te benutten en/of de huidige domeinen optimaal in te richten op basis van de regionale noden. De provincies benadrukken het belang van de balans tussen het beschikbaar stellen van natuur en het voorzien van recreatiefaciliteiten. Enerzijds is het belangrijk om natuur te vrijwaren en te behouden, anderzijds houden de provincies de domeinen steeds publieksgericht en klaar voor bezoekers.

Gemeenschappelijke waarden van de provinciedomeinen

Hoewel provinciedomeinen sterk verschillen in strategie, aanbod en werking, delen ze wel een heel aantal gemeenschappelijke waarden. Deze zijn specifiek kenmerkend voor provinciedomeinen en maken het verschil uit met andere recreatieve instellingen. Provinciedomeinen hebben een sterk **publieksgericht karakter** met een unieke mix aan bezoekmogelijkheden, activiteiten en functies:

- Provinciedomeinen hebben hoofdzakelijk een **regionaal bereik**. Enkele toplocaties trekken ook bezoekers aan uit de ruimere, soms zelf internationale omgeving, maar de domeinen zijn vooral ingebed in hun omgeving via netwerking, samenwerkingsverbanden en recreatieve routestructuren.
- Provinciedomeinen hebben een groeiende meerwaarde als **natuur in de buurt/nabijheidsgroen** voor omwonenden. In de nieuwe ruimtelijke concepten van kernverdichting zijn gemeenschappelijke, goed ontsloten natuurstructuren steeds belangrijker. De nood aan buitenactiviteiten wordt steeds groter, de provinciedomeinen beschouwen het als hun taak om hierop in te spelen.
- Provinciedomeinen **vervullen een belangrijke rol in een ruimer toeristisch/recreatief beleid waarin actieve vrijetijdsbeleving centraal staat**. Recreatieve routestructuren komen er toe; doortrekkers of toeristen verblijven er in trekkershutten, op campings, paalcampings; horecafaciliteiten zijn rust- en genietpunten, zowel in het domein als voor een ruimere omgeving; en recreatie-, natuur- en erfgoedaanbod trekt bezoekers uit een brede regio aan.

- Provinciedomeinen hebben **een economische functie**. Via eigen tewerkstelling, horecaconcessies, consumenten ... creëren de domeinen een economische stimulans voor de regio. Naast cultuur en monumenten zijn provinciale domeinen bij uitstek de publiekstrekker voor toerisme. Bovendien kunnen de domeinen ook de plaats zijn om andere sectoren in de kijker te zetten zoals bv. lokale kunst, theaters, streekproducten ...
- Provinciedomeinen hebben een **sociaal karakter**, laagdrempeligheid in de breedste zin van het woord vormt de basis. De provincies proberen het namelijk voor iedereen mogelijk te maken om te genieten van het recreatieaanbod. Bepaalde domeinen zijn gratis toegankelijk, andere domeinen hebben voordeeltarieven voor kansengroepen of hanteren democratische tarieven. Ook wordt steeds meer ingezet op het garanderen van vlotte fysieke toegankelijkheid op de domeinen voor iedereen.
- Provinciedomeinen vervullen een **voorbeeld- en laboratoriumfunctie** in verschillende beleidsdomeinen. Ze leggen zich toe op duurzaam of ecologisch parkbeheer, beheren cultuurhistorische landschappen, dragen zorg voor monumenten en gebouwen en spelen een rol in het aanleren van natuur- en milieuwaarden. Ze zijn een speerpunt in provinciale klimaatdoelstellingen en de realisatie van de SDG's.

Opportunities voor de provinciedomeinen als beleidsdomein

Provinciedomeinen zijn **uithangborden en vervullen een hefboomfunctie voor het ruime provinciale beleid**. Ze zijn vernieuwend en nemen hun rol op van voortrekker waar er ruimte is voor experimenteren en toepassen van provinciale expertise in samenwerking met partners. Verschillende beleidsdomeinen komen er samen: recreatie, toerisme, natuur en milieu, water, erfgoed, (sociale) economie e.a.

Toekomstige strategieën gaan uit van minstens een verderzetting van het huidige beleid op het vlak van werking, investeringen en tewerkstelling. Daarnaast onderzoeken de provincies alle mogelijkheden om het aanbod te versterken door onthaal, beleving en voorzieningen nog te verbeteren. Dit op basis van de eerder vernoemde kernwaarden, via eigen beleid of in samenspraak met andere partners. De voorziene middelen worden aangevuld door een slimme inzet van Europese en Vlaamse middelen via subsidies en samenwerkingsovereenkomsten. Zo vertalen de domeinen naast het provinciale ook het Vlaamse en Europese beleid. De privésector en in het bijzonder sociale economie zijn volwaardige partners om de provinciale doelstellingen te realiseren.

Ook worden de Provinciedomeinen actief ingeschakeld in ruimere maatschappelijke doelstellingen: als klimaatbuffer (wateropvang, afkoeling), als kerngebieden in een groter netwerk van streekeigen in stand te houden natuur, als plaatsen waar bijkomende bebossing kan gebeuren. Provincies zijn dan ook per definitie noodzakelijke streekbesturen met een gebiedsgerichte werking. De rol van provinciedomeinen in deze kerntaak bleef tot nu toe vaak onderbelicht.